

Archangel, 1978

De zeesleper die de loods kwam brengen, was bijna even groot als onze 75 meter lange *Sundsviken*. Vannacht waren we in de delta van de Noordelijke Dvina aangekomen en hadden een paar uur voor anker gelegen. Het was begin oktober. De Witte Zee is dan grijs, nat, koud en echt somber. De Russen halen daar waarschijnlijk hun melancholiek vandaan.

De loods moest een stukje klimmen. We waren leeg uit Liverpool gekomen, gedeeltelijk gegleden op een zeldzaam, mooi glooiende, spiegelgladde Noordzee. Het was prachtig geweest hoe *Sundsviken* wreed de onwerkelijkheid had doorsneden, een grof spoor achterlatend die in de verte weer hersteld werd door de zee en de lichte mist die erboven hing.

Onder de loods kwam een militair die de loods op het laddertje precies nadeed. Vriendelijk knikkend stapten ze achter elkaar het dek op en liepen richting de accommodatie waar onze ouwe ze verwelkomde in een heel andere verschijning die we van hem gewend waren; een uniform. Een uniform dat leek op een militair uniform van na de Tweede Wereldoorlog maar dan in donkerblauw. Moest ik als negentienjarige bang zijn in een communistisch land waar mensen zo vriendelijk naar je knikken? De Koude Oorlog was hier 's morgens de kou van de Witte Zee bij de loodsladder.

Net voordat ik voor de eerste keer op *Sundsviken* ging varen, had ik bij V&D een winterjack gekocht met een NAVO logo op de arm. Ik was in de huiskamer bezig dit logo met een klein schaartje te verwijderen toen mijn vader vroeg: 'Waarom doe je dat?' 'Misschien kom ik in communistische landen', had ik geantwoord. Wat moest mijn pa, geboren in 1917, een angst hebben gehad toen ik als eerste in de familie afgelopen zomer was gaan varen.

Het anker werd naar boven gehaald en op die koude morgen in oktober voeren we de Noordelijke Dvina op, richting Archangel om hout te laden voor South Shields in het noorden van Engeland.

Op de vorige reis hadden we bijna een week voor anker gelegen, waarna we bij drie verschillende kades hout hadden geladen. Vijf nachten van twee uur ankerwacht lopen. Tussen de schepen die voor anker lagen, voer voortdurend een marinebootje de boel in de gaten te houden. Er mocht niets overboord hangen. Er konden eens burgers aan boord van de schepen klimmen om als verstekeling de USSR te verlaten. Ook was er dag in dag uit een zandzuiger aan het werk. Door de verveling tijdens het wachtlopen staan deze beelden in mijn geheugen gegrift. En nooit vergeten de vlag van de USSR en de eigen vlag te hijsen als het 's morgens licht werd. Die ouwe zou de grootste problemen krijgen. Het had bij elkaar twee weken geduurd, voordat we weer richting zee gingen.

Halverwege ging de spijker er weer in. Er lag een klein marinevaartuig vastgeroest op de rivier. Een militair en iemand in burger kwamen aan boord. De papieren werden gecontroleerd in de salon van de kapitein. Op de terugreis zouden we hier ook stoppen, wisten we. Dan moesten wij als bemanning onder de ogen van deze mannen verschijnen. De monsterboekjes lagen op het bureau van de ouwe. Elk op onze beurt moesten we ons boekje er uit plukken en deze aan de man in burger geven. Deze controleerde de pasfoto met het gezicht wat er op moest lijken. Gegarandeerd dat het klopte.

Na het checken mochten we verder varen. Stiekem had ik wat dia's vanaf het achterdek genomen. Er mocht aan de wal niet gefotografeerd worden, dus deed ik dat nu.

Weer kwamen we in het gebied waar de laadkades lagen. We mochten direct aanleggen aan kade 17. Een hele lange kade waaraan ongeveer vijftien schepen achter elkaar lagen. Wij kwamen aan het begin te liggen, als eerste. De draden waren nog niet vastgelegd of een soldaat kwam met een lichtblauw geverfde soort lessenaar op zijn rug aangelopen. Onder de schuine klep daarvan zouden onze monsterboekjes bewaard worden als we de wal op gingen. Toen we de gangway hadden uitgelegd, werd de lessenaar ervoor gezet. De soldaat kwam er bij te staan. Elk schip had een privé soldaat voor de valreep. Hiertussen liep een (onder) officier die de leiding had. Communiceren deden ze mondeling of via lichtsignalen met hun padvinderszaklamp.

Als leerling-stuurman op deze, onder Nederlandse vlag varende, coaster mocht ik de tallyman zijn. Mijn taak was om tijdens het laden van de pakketten hout de nummers die op die pakketten gestempeld waren, te noteren en per nummer te turven. Wat er ooit mee gedaan is, weet ik niet maar elke morgen stond ik klaar om te turven in mijn notatieblokje.

De lading kwam als Brezhnev het wilde. Werd er 's ochtends geladen, dan kon het zomaar gebeuren dat er na de middagpauze niets meer werd geladen. Of na de koffie 's morgens werd er geladen of voor of na de thee pauze 's middags. Er was geen pijn op te trekken. Kapitein noch stuurman werd ingelicht wanneer er geladen werd.

'Blijf maar stand-by', zei de stuur. Het was snijdend koud als ik stond te tellen en als er niet werd geladen ging ik af en toe aan dek kijken of er activiteit was. Ik zwaaide nu en dan naar de soldaat die aan onze gangway stond, maar sommige durfden alleen maar voorzichtig te knikken. Ze waren van mijn leeftijd, totaal in een andere omgeving opgegroeid. Wat wisten zij nu van mijn Haags verleden en wat wist ik van de omgeving waarin zij opgroeide. Wat hadden we kunnen praten! Absoluut verboden!

's Avonds werden we opgehaald door een bootje of bus om naar het zeemanshuis te gaan. Daar waren studenten m/v, meest vrouwelijk, die geschiedenis studeerden en een taal. Engels, Duits en heel soms, Nederlands. Studenten, geselecteerd om zeelui te amuseren en vooral om de verschillende talen in de praktijk te leren. Ik probeerde een beetje Russisch te leren zodat ik aan de havenarbeiders kon vragen wanneer er weer geladen werd. De studentes leerden mij te groeten, klok te kijken en tellen maar in de praktijk bleek dat er steeds geladen werd op tijden dat het de USSR uitkwam. De waarschijnlijk door de havenarbeiders uitgesproken zin 'Dat weten wij ook niet' heb ik nooit geleerd.

Het zeemanshuis was de afleiding voor ons om de avonden door te komen. Er waren geen cafeetjes of andere uitgaansgelegenheden. Wel zijn de assistent WTK en ik een keer op een zaterdagmiddag naar de taxfree shop geweest. Ergens achter in een buitenwijkje, nog voorbij het eindpunt van een gammele tram, was een grote keet. Alleen zeelui mochten daar kopen. Er was van alles te krijgen: fototoestellen, radio's, zilveren lepeltjes, dubbelloops jachtgeweren, noem maar op. Alles Russisch fabricaat. Voor 45 harde guldens kocht ik er een gitaar van echt nog harder Russisch waaibomen hout. Ik wist toen niet dat de gitaar zeker meer dan 33 jaar zou meegaan, waarvan ongeveer 25 met

dezelfde stalen snaren.

Hans, de assistent WTK, kocht een originele bonte muts. Het bont was echter dan echt en heerlijk warm op zijn hoofd. Kon hij buiten wel hebben. Hij was de warme machinekamer gewend. Duur was het allemaal niet. Als er maar in vreemde valuta werd betaald. Heen waren we gaan lopen. Er was nauwelijks verkeer, alleen een enkele motorfiets, met of zonder zijspan, een taxi of een politieauto. De doorgaande wegen waren geasfalteerd met houten trottoirs er langs. Aan de onverharde zijstraten, eigenlijk bruine modder lanen, bevonden zich verwaarloosde, ooit kleurrijke huizen. In een park werden we aangesproken of we geld wilde wisselen. 'No thanks', zeiden we verbaasd. Schuchter om zich heen kijkend droop de man af. Hier en daar hingen rode vlaggen of spandoeken. Afbeeldingen van Lenin en Stalin waren rijk vertegenwoordigd. Langs de kades hingen soms ook spandoeken met een Russische en Engelse tekst, roepend: 'Proletariërs aller landen verenigd u'.

Op een plein liepen we langs een supermarkt. In de schappen geen kleurrijke verpakkingen. Saaie dozen en zakken van karton of papier. Geen reclames, geen uithangborden. De mensen pasten er bij. Ze droegen donkere kleren en dezelfde hoeden of petten. De vrouw van een jong paar droeg een knalrode jas. Het stak fel af tegen de sombere eenheidsomgeving. Gelukkig vertoonden de bomen prachtige herfstkleuren. Het gaf op de een of andere manier een thuisgevoel. De mensen liepen over straat met hun tassen vol boodschappen. Soms hadden ze in de rij moeten staan voor wat groente op een hoek van wegen. Het blikken trammetje schommelde vriendelijk over de rails van halte naar halte. Hier en daar stond een kiosk. Daar werden kranten, ansichtkaarten en speldjes verkocht. Terug namen we een taxi. Bij een markt stond een heel rijtje van die donker, mintgroene vervoermiddelen. Voordat we een chauffeur bereid hadden gevonden om ons weg te brengen, waren we al vier taxi's verder. We stapten in en wezen naar de kranen op kade 17 die aan de horizon te zien waren. Hij nam de kortste weg, niet alleen via het asfalt maar ook over modderpaden. Uiteindelijk kwamen we aan de poort van het haven terrein. Verder mocht hij niet. Dit was mijn enige, niet georganiseerde ervaring in de USSR.

Het zeemanshuis regelde het uitgaansleven. We werden gezellig opgehaald en meestal begeleid door een van de studenten. Reikhalzend stonden we rond half acht 's avonds klaar als we geen boordwacht hadden. Van deze kade 17 werden we opgehaald door een bootje die ons achter de *Sundsviken* oppikte en ons naar een verzamelpunt bracht waar we moesten overstappen op een busje. Deze bracht ons naar het zeemanshuis. Het zeemanshuis was een hele grote villa met diverse ruimtes. In de hal moest er eerst westers geld, zoals Nederlandse guldens, Duitse marken of Engelse ponden worden gewisseld voor roebels. Het hoofd van het zeemanshuis, een 50 plus dame met een zwaar tot zeer zwaar opgemaakt gezicht, hield toezicht en gaf vriendelijke, strikte commando's om de boel aan te sturen aan het begin van de avond. Een van de ruimtes was een bar. Daar was onder andere bier te verkrijgen in halve literflessen die we inmiddels ook aan boord hadden gekregen. Als de goudkleurige kroonkurk er af was, moest je het snel opdrinken want het bleef schuimen. Per avond werden er zeventig flessen verkocht. Daarna was het op. Vertier was te vinden met poolen, dansen, film kijken, tafeltennissen of in een bibliotheekzaal muziek draaien of lezen. Er stond in de bibliotheekzaal een vleugel waar geen hond op speelde. Daar waren wel LP's te vinden maar deze waren behoorlijk out of date. Abba, Elton John, Pink Floyd van jaren geleden. Kale hoezen zonder foto's met alleen tekst op de label van de plaat zelf, in Russische letters. Je had altijd een studente nodig om muziek uit te kiezen. In deze zaal was ook literatuur te vinden; boeken, folders, samengestelde referaten van Lenin en Stalin. Alles gegroepeerd op taal en gratis mee te nemen. Ik had al een stapeltje, waar ik later de geschiedenisleraar van de Mavo waar ik op had gezeten, een groot plezier mee heb gedaan.

In de film/dans zaal werd er wel eens gespeeld door een bandje. Echte elektrische gitaren maar de versterkers waren allemaal dezelfde. Merkloos, zelfde afmetingen, knoppen, kleur en onderaardse bromgeluiden. Voor de basgitaar en de andere gitaren dezelfde versterkers. Er mocht dan ook gedanst worden met de studentes. Werd doorgaans als erg prettig ervaren...

Een ander zaaltje had tafeltennistafels. Aan de muur posters van de in 1980 te houden Olympische

Spelen in Moskou.

In de hal kon je poolen. Een fout die Hans en ik de allereerste avond in het zeemanshuis maakte. Poolen leren van een mannelijke student. Het heette Alex. De hele avond had hij ons bezig weten te houden. Andere zeelui zaten te praten in een van die zithoekjes met de soms mooie studentes in dezelfde hal en wij waren tot uit den treuren aan het poolen. Bij de bezoeken na die avond hebben wij hem altijd weten te omzeilen. De een na laatste avond deze reis had hij mij nog wel gevraagd of ik USSR speldjes met een bandje van Pink Floyd wilde ruilen. Ik had hem verteld dat ik dat bandje had gekocht in Liverpool. Ik heb toen op de laatste avond een bandje gegeven met wat muziek van o.a. Abba die Hans wel af wilde staan. Ik wilde toch ook niet met lege handen aan komen. De speldjes heb ik wel gekregen. Het bandje zal hem wel tegengevallen zijn.

Alles bij elkaar kon het heel gezellig zijn. Je praatte ook eens met andere zeelui uit verschillende landen en we hadden zinloze discussies met de Russen. Ze waren er van overtuigd dat ze een democratie hadden. Ze gaven er een totaal andere betekenis aan. Ook aan vrijheid van pers. De westerse pers was niet vrij. Dat waren leugenaars. Er vluchten juist mensen van west naar oost. Op de vraag waarom er soldaten voor onze schepen stonden, waarom de voor anker liggende schepen bewaakt werden door een patrouilleboot en waarom we zo gecontroleerd werden bij aankomst en vertrek antwoordden ze glashard dat er westerse mensen wilden vluchten naar de USSR. Een Noorse zeeman had eens foto's uit een krant meegenomen van vluchtende mensen bij de Berlijnse muur. Leugens van de westerse pers. We wisten wel beter, want als je ze een nog volle weggooi aansteker gaf, waren ze als een kind zo blij. Dat soort kleine dingen waren niet te verkrijgen in de vrije USSR. Als ik in het ruim een shagje opstak met mijn aansteker werd het werk door de havenarbeiders neergelegd. Ze wilden een vuurtje van me om hun eigen sigaret met die hele lange filters aan te steken.

Elke avond werd beëindigd met een oproep om naar de bus te gaan. Er was altijd een politieman in burger, die zich ook zo bekend maakte. Hij hield toezicht. Er was immers ook altijd alcohol in het spel. Er mocht bij het busje afscheid genomen worden, uiteraard meestal alleen van de vrouwelijke studentes. Niet te ver van de bus gaan staan, want je werd teruggestuurd door mannen die uit de bosjes leken te komen.

Op de eerste avond waren we uit de bus overgestapt op het bootje dat ons weer naar kade 17 zou brengen. Het bootje had ongeveer veertig zeelui af te leveren op verschillende kades. Het was een soort bootje die als openbaar vervoermiddel rond Archangel gebruikt werd. Het was deze avond erg gezellig aan boord. Een grote, hoogblonde zeeman had in het zeemanshuis een fles echte Russische champagne gekocht en die ging van mond tot mond. Kade 17 kwam in zicht. We voeren voorbij *Sundsviken*. We dachten dat we ergens in het midden van de kade af zouden kunnen stappen. Maar het bootje voer voorbij alle schepen en legde met de neus aan achter het laatste schip. Ze zou straks wel terugvaren, dachten we en bleven zitten. Alleen onze Portugese kok stapte af. 'Ik ga er wel af', zei hij in zijn Engels. Wij van de *Sundsviken*, Hans, Jimmy (een van de Filippijnse matrozen), en de Kaapverdische tweede stuurman bleven achter toen het bootje verder voer. Een Duitser, die een paar schepen voor *Sundsviken* lag was ook niet afgestapt en ook een Noor bleef lekker zitten. Het bootje voer verder en verder de rivier af. Af en toe liet het een aantal zeelui afstappen. Er zat een man tussen de zeelui en die werd wat onrustig. Ineens was hij er niet meer. We konden ons niet echt druk maken. Het bootje zou toch wel eens teruggaan! We ontspanden ons en genoten van het gratis bootreisje. Maar er was helaas niets te zien, het was aardedonker. Ook sneeuwde het af en toe. Natte, dikke vlokken.

Er was geen toilet aan boord, tenminste niet bekend bij ons. In het donker ging ik naar buiten en deed mijn plasje in het vieze water van de Dvina vanaf het achterdek. Ik wilde weer teruggaan maar de deur van het stuurhutje ging open. Een Rus wenkte me te komen. Zo stond ik ineens in het commandocentrum van dit Russische openbaar vervoermiddel. Een andere man stond te sturen. Hij was een stuk kleiner en ouder. Ze begonnen druk tegen me te praten. Ondanks de paar Russische

woorden die ik had geleerd, begreep ik er helemaal niets van. Er zat geen enkel woord Engels of Duits bij. Ze leken me een beetje in paniek en probeerden dat op mij over te brengen. Ze wezen terug en dan weer naar voren, soms met een boog om aan te duiden dat ze nog veel verder gingen. ‘Ze zullen toch niet naar Moermansk gaan?’, dacht ik. Nee, dat kon toch niet. Ik bedacht me dat ze cijfers wel zouden begrijpen. Ik pakte mijn pakje zware van Nelle uit m'n zak en gebaarde of ze iets hadden om mee te schrijven. Ze gaven me een soort BIC pen. Ongetwijfeld schreef iedere Rus hiermee. In grote cijfers schreef ik ‘17’ op de witte binnenkant van het pakje shag. De reactie was er een van nog meer drukte. Onderling begonnen ze nu ook heel druk te praten. ‘We hadden af moeten stappen waar de kok was afgestapt. Aan het eind van kade 17’, realiseerde ik me. Ik knikte dat ik het nu begreep en probeerde een manier te bedenken om hun te vragen wanneer ze zouden terugvaren als ze ons überhaupt nog wilden terugbrengen. Achter me zag ik een scheepsklokje aan de wand hangen. Ik wees naar het uurwerk. De man die me binnen had geroepen wees half twee aan. Het was nu bijna twaalf uur. Van de Russische autoriteiten moesten we voor een bepaalde tijd aan boord zijn, dus hadden we een probleem. Niet dat ik me er druk om maakte. Ik was net 19. Wat zou ik me druk maken? Aan Siberië dacht ik nu echt niet. Voor de gezelligheid bleef ik nog even hangen. De mannen werden wat rustiger. Weer probeerde ik een gesprek met wat Engelse of Duitse woorden en menselijke gebaren. Ik probeerde te vertellen dat ik ook wel eens stuurde op mijn boot. Maar dat werd uitgelegd alsof ik vroeg of ik mocht sturen. Hevig schudde ze ‘nee’ met hun Russische hoofden. ‘Laat ook maar’, dacht ik en met een gebaar dat ik mijn collega's beneden zou inlichten stapte ik aan dek en ging naar de passagiersruimte. De onbekende man was nog steeds niet terug. Dat was de man die alles in de gaten had gehouden en die de twee mannen in het stuurhuis kennelijk had ingelicht.

‘Waar zat je?’, vroeg Hans. Ik vertelde mijn verhaal. Zijn reactie was dat hij het zichzelf makkelijk maakte op een bank en probeerde te slapen. De tweede stuurman en Jimmy vonden het wat minder leuk en waren bang voor de gevolgen. Ook de Duitser en de Noor vertelde ik het verhaal. Ze vonden het ook wel goed. We konden nu verder toch niets meer doen als wachten. We voeren nog langs verre hout laadkades. Een paar zwarte zeelui werden als laatste afgezet. Ze waren zo zwart dat het net leek of er een blauwe gloed over hun huid lag. Een vreemd contrast in deze kille omgeving. Een zoeklicht van de soldaten lichtte het bootje bij tijdens het aanleggen. Beelden zoals je als klein jongetje voorstelde bij het lezen van verhalen uit de Tweede Wereldoorlog.

Toen keerde het bootje. We zuchtten wel even. Toch geen Moermansk.

Tijdens de terugreis bezocht ik weer het stuurhuisje. De jongere man stond nu te sturen. Ik deelde mijn pakje zware shag wat ze dankbaar probeerden. We praten wat in gebarentaal en hadden een soort gezamenlijk Glasnost gevoel.

Uiteindelijk waren we om een uur 's nachts bij kade 17. Ze lieten ons aan het eind van de kade afstappen. Verblind door het zoeklicht van de soldaten dat ook nog eens irritant heen en weer bewoog, stapten we af. Ik zwaaide nog naar de mannen in het stuurhuis. Zij stonden met de soldaten heen en weer te schreeuwen en te gebaren.

Het was weer gaan sneeuwen. Grote, vette vlokken werden door de lichtbundel gejaagd. De kade was al wit. De manke tweede stuurman werd ondersteund door Jimmy. Heel het eind van ongeveer vijftien scheepslengtes moesten we nog overleven. Glijdend en glibberend op onze niet hiervoor berekende schoenen gingen we richting *Sundsviken*. De Noor kwam als eerste bij zijn soldaat. Hij mocht niet aan boord. Daarna de Duitser. Hij mocht ook niet aan boord. Er werd druk tussen de soldaten onderling geknipperd. Eindelijk kwamen we bij onze *Sundsviken* die hoog, nog ongeladen, uitstak boven de kade. Aan boord was alles rustig. Geen ouwe die ongerust op ons zat te wachten. Ik verwachtte dat onze soldaat zich al stond te verlekken op onze late komst. Eindelijk eens een verzetje. En die Hollanders zouden regelrecht naar Siberië gaan. Maar toen we onze walpas gaven, pakte hij het monsterboekje uit de lessenaar, vergeleek de pasfoto met ons gezicht en met een heleboel waarschuwingen in het Russisch mochten Hans en ik aan boord. Tot onze grote verbazing. We keken de kade af en zagen dat de Duitser ook aan boord ging. Verderop kwam de tweede stuurman met Jimmy aangewaggeld. Volgens mij overdreef hij met zijn manke poot. Wie weet had

het geholpen.

De volgende morgen om half acht werd ik, zoals elke morgen, ongenadig wreed gewekt met: 'Corre! Wakker worden!' De Portugese manier van wekken door onze ervaren, goede kok.

In onze messroom, de messroom van matrozen, assistent WTK en leerling-stuurman, kwam de oude een preek houden. In alle vroegte had hij kennelijk al bezoek gehad van de autoriteiten. Waarschijnlijk had hij nog niet eens zijn uniform aan gehad. De preek was voornamelijk tegen mij gericht. Ik als potentiële stuurman moest toch beter weten. Het had allemaal gevolgen kunnen hebben voor het schip en bemanning en bla, bla bla... Laat het nooit meer gebeuren zo laat aan boord te komen, anders mocht ik niet meer van boord. Ik sidderde als een bang, kortharig hondje in een hoekje. Verder at ik m'n boterhammen op en dronk mijn koffie. Ik was weer klaar om de lading te tellen. Het waren leerzame momenten geweest.

Verder dacht ik alleen maar aan de mooie, verlegen Lena Savina uit het zeemanshuis waar ik wel eens mee had gedanst. Maar alleen op avonden dat Jimmy boordwacht had. Want dan moest ik van hem op haar letten. Later heeft Jimmy haar eens een ansichtkaart gestuurd. Dat mocht alleen per adres van het zeemanshuis.

Bijna twee weken hebben we aan kade 17 gelegen. Na tien dagen was het ruim vol. De luiken gingen dicht en we maakten ze zeevast inclusief knevels. Daarna werd het hout in de gangboorden en op de luiken geladen. We hadden al houten staanders aan de boorden van *Sundsviken* opgezet met geluste kabels onderaan het dek vastgemaakt en bovenin de staanders bevestigd met een touwtje aan de waterzijde. Er mocht niets overboord hangen. Met permissie mochten de kabels aan de kadekant op de kade liggen. Als de deklast geladen was werden deze lussen op de deklast van de beide boorden bij elkaar getrokken met een spanschroef om de deklading vast te zetten. Voordat dit gebeurde, werden er persennings (dekzeilen) met planken bedekt op de deklast gelegd. Het was een behoorlijk arbeidsintensief karwei waarbij de hele bemanning werd ingeschakeld, op de kok na. Al tijdens het laden begonnen we hiermee. De manke tweede stuurman was ook druk bezig toen hij werd aangetikt door een hijs. Hij stond net aan de waterzijde en kon zijn evenwicht niet meer houden. Zo zag je hem nog waggelen en ineens was hij weg. Met een grote plons verdween hij vijf meter lager in het vieze water van de Dvina. Het water was altijd zo lekker bruin, gedecoreerd met schuimbaantjes en nu lag hij er met deze kou in te spartelen onder de felle deklampen van *Sundsviken* en de kraan. In 'no time' hadden de Indonesische matrozen de loodsladder gehaald. Een van hun was naar beneden geklommen om te proberen de stuur een hand te geven. Er werd hem een reddingsboei toegeworpen. Hij had wat houvast aan 'Sundsviken, Heerenveen' om zo in zijn zware houtje, touwtje winterjas te blijven drijven. De loodsladder werd uitgerold maar er was nergens iets om de uiteinden van de loodsladder zo snel aan vast te knopen. Zonder dat er iets werd gezegd begrepen we dat we met zes man de uiteinden gewoon vast moesten houden. De ladder rolde uit tot aan het water en de tweede kon naar boven klauteren. Zeiknat kwam hij boven. Het leek wel of hij smolt. Druppels smerig Dvina water rolden uit zijn zwarte kroeshaar als glinsterende diamantjes. Toen ik in de messroom van de officieren kwam, zat hij in zijn onderbroekje, met een deken om zich heen, bij te komen. Hij had van de kok water met veel zout erin gekregen om hem te laten overgeven. Er was heel wat vervuild Dvina water uitgekomen. Nu zwetend zat hij het avontuur te herhalen in zijn Kabo Engels.

Een paar uur later vertrokken we naar South Shields. Het zou een bewogen reis worden.

Cor Vonk, 14 september 2012